

VALORI CULTURALE DISPĂRUTE

În ceea ce privește patrimoniul construit, valoarea culturală se poate manifesta în nenumărate moduri și combinații, motiv pentru care clădiri, de orice fel, ansambluri, trasee de circulație, modul în care sunt conformate parcelele, porțiuni de sate sau de orașe sau chiar așezări întregi contribuie în mod esențial la definirea identității noastre, prezintă atribute estetice, sunt de interes tehnic și/sau se remarcă prin calitatea de a fi rare sau chiar unice. Nu doar vechimea și frumusețea sunt caracteristicile ce trebuie luate în considerare, ci numeroase altele, adeseori prezente în ciuda unui aspect modest.

Monumentele istorice – acele exemplare ale patrimoniului construit cu valoare culturală care sunt protejate prin lege – sunt, în mod evident, cele mai semnificative – fie pentru o anumită comunitate locală, fie la scara întregii țări. De aceea, distrugerea, chiar și numai a unei părți esențiale cultural dintr-un monument istoric constituie o pierdere majoră, atât în sens calitativ – fiind vorba de o valoare ridicată – cât și în sens cantitativ – fiind vorba despre o pierdere care este și va fi resimțită de mai mult decât un singur individ.

Iar patrimoniul cultural este o resursă neregenerabilă.

VALOARI CULTURALE DISPĂRUTE

Anexele Palatului Știrbei	sfârșitul secolului al 19-lea	
str. Banului nr. 2 și str. G-ral. Ctin. Budișteanu nr. 8	sector 1	București
fost B-II-m-B-18074 și B-II-m-B-18237 (reședința propriu-zisă)		

Reședința familiei Știrbei din Calea Victoriei (la numărul 107), desfășurată între aceasta și străzile Banului și G-ral. C-tin. Budișteanu, a cuprins, alături de locuința nobiliară propriu-zisă, construită între 1833 și 1835, monument istoric de interes național și internațional (cod B-II-a-A-19860) și o serie de clădiri anexe.

Dintre acestea din urmă, cele situate înspre strada G-ral. Budișteanu formau așa numita vinărie: un complex constituit nu doar din pivnițe, ci și din edificii supratereane în care era prelucrat și depozitat vinul produs de marile proprietăți viticole ale familiei și care era vândut în magazinul existent cândva în fața locuinței, sacrificat cu decenii în urmă pentru lărgirea locală a Căii Victoriei.

În schimb, „vinăria” a fost exclusă din Lista Monumentelor Istorice și demolată în anul 2008 și, odată cu ea, au dispărut toate dovezile unui anume mod de viață care îmbina în felul său utilul cu plăcutul. Reședința Știrbei din Calea Victoriei a pierdut o componentă esențială a identității sale care a fost și una semnificativă pentru întregul oraș, acesta fiind singurul ansamblu de acest gen menținut în centrul Bucureștiului.

VALOARE CULTURALĂ DISPĂRUTĂ

3 case cu prăvălie	sfârșitul secolului al 19-lea	București
str. Lipscani numerele 30, 32 și 34	sector 3	
B-II-m-B-19027, respectiv B-II-m-B-19028 și B-II-m-B-19029		

Pierderile actuale de valori culturale se adaugă celor înregistrate anterior anului 1990 și care, dincolo de distrugerile masive efectuate pentru construcția Casei Poporului (azi Palatul Parlamentului) și bulevardului Victoria Socialismului (azi bdul. Unirii), au afectat însăși inima istorică a orașului.

Pe strada Lipscani, între Smârdan și Șelari, se află de peste 3 decenii un teren viran, rezultat din dispariția a 3 clădiri specifice acestei zone. Edificiile, declarate abuziv după cutremurul din anul 1977 ca fiind imposibil de salvat, au fost demolate cu excepția subsolurilor (mai dificil de eliminat), dar niciodată înlocuite de regimul comunist – dovadă a intențiilor distructive îndreptate împotriva nucleului identitar comercial.

Din toate aceste motive, deși deja șterse de pe fața pământului, cele 3 case cu prăvălii au fost cuprinse în Lista Monumentelor Istorice elaborată în 1992 și menținute în cea publicată în 2004. Din păcate, cu excepția specialiștilor în domeniu, au fost, totuși, uitate.

VALOARE CULTURALĂ DISPĂRUTĂ

Casă	sfârșitul secolului al 19-lea	București
str. Colței nr. 40	sector 3	
B-II-m-B-18465		

Demolarea unei clădiri cu valoare culturală nu este doar un act nociv în sine, ci afectează, adeseori, o întregă stradă sau chiar o porțiune mai mare de țesut urban.

Situată în centrul orașului, în vecinătatea inimii istorice care este Lipscănia, dar într-un areal dedicat preponderent locuințelor și instituțiilor publice, strada Colței a avut, în mod firesc, fronturi continue de ambele părți ale circulației carosabile. Este o zonă cu grad de reprezentare ridicat la scara întregului București și, în consecință, se caracterizează atât printr-o ocupare densă a terenului, cât și printr-o arhitectură de calitate.

Din nefericire, imaginea specifică a întregii străzi este grevată de parcare amenajată impropriu pe terenul cu numărul poștal 40 care cascadează un gol până în strada paralelă, numită G-ral. Ion Emanoil Florescu.

VALOARE CULTURALĂ DISPĂRUTĂ

Casă sfârșitul sec. al 19-lea – prima jumătatea sec. al 20-lea

str. Anton Pann nr. 9 sector 3 București

B-II-m-B-19329

Dispar ut

În evidența Institutului Național al Monumentelor Istorice în ceea ce privește monumentele istorice dispărute se află și terenul viran din strada Anton Pann 9.

Greu încercată de vecinătatea cu bdul. Victoria Socialismului (azi bdul. Unirii) care practic a transformat-o dintr-o circulație semnificativă la nivel local într-o fundătură, strada Anton Pann nu a fost una de duzină. În acest sens pledează, de exemplu, numeroase imagini de ansamblu sau detaliile menținute pe unele clădiri.

Pe segmentul de N-V însă, toate calitățile menținute pălesc din cauza terenului viran de la numărul poștal 9, cândva 7-9.

VALORI CULTURALE DEGRADATE

În cazul patrimoniului cultural construit, distrugerea – totală sau parțială – a unui monument istoric reprezintă pericolul maxim posibil. Aceasta însă nu înseamnă că degradarea unei valori culturale, majore sau minore, nu înseamnă un pericol comparabil, indiferent de felul în care de produce procesul în cauză.

Mai ales că, din păcate, o clădire sau un ansamblu de edificii sunt mult mai vulnerabile decât pare la prima vedere. Orice gest aflat în dizarmonie cu semnificația culturală încorporată într-o zidire poate mutila – uneori în mod ireversibil – echilibrul de valori existente până în momentul respectiv.

Orice parte a patrimoniului construit care are valoare culturală ne determină identitatea, prezintă atribute estetice și/sau are calitatea de a fi rară sau unică. Indiferent dacă este declarată monument istoric sau nu, orice astfel de componentă a ceea ce am moștenit riscă să sufere în urma celei mai insignifiante intervenții care desconsideră oricare din aceste caracteristici.

În cele ce urmează sunt prezentate doar câteva din tipurile de agresiuni care periclitează valorile culturale construite – grupate în: situri arheologice – mai puțin expuse dezastrelor cum sunt incendii și cutremure; clădiri – afectate atât de calamități naturale, cât și de om, precum și zone protejate – porțiuni de țesut urban în care, mai mult decât în alte situații, se fac simțite problemele aferente spațiului neconstruit, fie el public sau privat.

SITURI ARHEOLOGICE – STARE DE FAPT: LIPSA DELIMITĂRII ȘI A SEMNALIZĂRII

În privința siturilor arheologice din București nu se poate vorbi de dispariția acestora decât în măsura în care acestea, prin cercetare, suferă implicit și distrugere.

Din păcate, siturile arheologice din București, deși prezentate foarte vag în Planul Urbanistic General, nu sunt semnalizate și nici delimitate în teren prin coordonate geografice. Din aceste motive, siturile cuprinse în Lista Monumentelor Istorice nu beneficiază de o protecție reală.

În plus, suprapunerea locuirii contemporane peste aceste vestigii determină posibilitatea destul de limitată a cunoașterii lor, aceasta fiind evidentă în cazul în care există o investiție ce afectează zonă, și, prin urmare, trebuie să existe asistență arheologică. Din păcate, lipsa de asistență arheologică este destul de frecventă, proprietarii de drept nefiind în cunoștință de cauză în privința legislației în vigoare sau, de multe ori, de rea credință.

SITURI ARHEOLOGICE	Vestigii arheologice	str. Gabroveni B-II-a-B-18798	vechime variabilă	București
				sector 3

DEGRADARE

Pentru multe dintre caracteristicile ei, întreaga stradă Gabroveni este considerată monument istoric în calitate de ansamblu de arhitectură, constituit în secolele al 19-lea și al 20-lea.

Dar vestigiile arheologice descoperite cu ocazia lucrărilor de înlocuire a infrastructurii atestă o vechime mai mare și oferă indicii în ceea ce privește traseul inițial, așa cum o face zidul curb subteran din partea stângă a prim-planului. Evident, la finalizarea intervențiilor de modernizare a rețelelor edilitare, patrimoniul arheologic urmează să fie acoperit din nou, pentru a permite desfășurarea circulației; de aceea, într-un anume fel, ceea ce va mai rămâne după instalarea noii infrastructuri, va fi, din nou, „pierdut”.

Din păcate, în loc să se bucure de șansa unică de a vedea ce și cum au construit predecesorii noștri, trecătorii și locatarii au transformat șantierul arheologic în groapă de gunoi.

CLĂDIRI ȘI INCENDII ÎN BUCUREȘTI

Una dintre explicațiile numărului redus de clădiri vechi în București provine din numărul, pagubele și locul incendiilor din București; în secolele XVII – XIX, de exemplu:

1739 au ars case mari 16, mijlocii 49, mici 77, prăvălii 9, chilii 5; mănăstirea Sf. Sava, biserica de la Colțea și alte 3 biserici (E. Legrand, Ephemerides Daces, Paris, 1881, p. 185)

1804 s-a iscat foc în tot târgul, activat de vânt au ars 500 – 600 case mari și mici și prăvălii (poate chiar peste 2000 după Dionisie Eclisiarhul, Chronograph)

1847, 23 martie, incendiul de Paște, la amiază focul s-a pornit lângă biserica Sf. Dumitru (aflată în spatele a ceea ce este, în prezent, Muzeul Național de Istorie a României) și a cuprins rapid străzile Lipscani, Șelari și Franceză, Curtea Veche, Colțea, Sf. Gheorghe, Sf. Vineri, str. Vergului ș.a.

Marele logofăt Ioan Manu, Șeful Poliției Capitalei, oferă următoarea sinteză a clădirilor ce au ars la focul din 23 martie 1847 (Vestitorul Românesc, 5 Apr. 1847, p.100):

Case	Prăvălii cu etaj	Prăvălii fără etaj	Hanuri	Biserici	Zona
130	354	713	16	7	Vopseaua de Roșu
	31	359	75	5	„Vopseaua” de Neagră
130	385	1072	91	12	Total

Și astăzi focul este unul din principalii dușmani ai patrimoniului construit și al monumentelor istorice, în special.

Raportul nr. 72334/9 iunie 2006 al Inspectoratului General pentru Situații de Urgență din Ministerul Internelor și Reformei Administrative, destinat Comisiei Prezidențiale pentru Patrimoniul construit, siturile istorice și naturale din România, consemnează că între 1995 și 2008 s-au produs peste 550 incendii la construcții de cult de diferite confesiuni, aproximativ 30% dintre acestea producând numeroase pagube.

Incendiile s-au datorat unor cauze de natură tehnică în proporție de cca 50% și unor deficiențe de natură organizatorică în proporție de peste 30%.

Exemple de incendii contemporane cu efecte majore asupra patrimoniului cultural al României sunt cele ce au afectat Muzeul Național al Satului „Dimitrie Gusti”, Teatrul Național „Ion Luca Caragiale” sau, mai recent, Moara lui Assan, Lizeanu / Obor, (mai 2008).

INCENDII

Moara lui Assan

strada Silozului nr. 25

B-II-m-A-19692

1853

sector 2

București

DEGRADARE

Ansamblu de clădiri agresat de incendiu.

Centrul seismic vrâncean și efectele sale

Cea mai severă sursă de hazard pentru patrimoniul construit al Bucureștiului o reprezintă marile cutremure moldave, din zona Vrancea.

Efectele ultimelor 4 cutremure vrâncene puternice sunt indicate pe scurt în cele ce urmează:

- 1802, intensitatea epicentrală peste 9; cutremurul, foarte adânc, este apreciat ca fiind cel mai puternic cutremur istoric din sursa Vrancea, care a dărâmat o parte din turnul Colței în București și s-a simțit până la Moscova, Istanbul și în insulele grecești;

- 1838 și 1829, 2 cutremure cu intensitatea epicentrală peste 8; cutremurele au produs victime, au înspăimântat oamenii, le-au dărâmat casele și au crăpat zidurile acestora și au fost consemnate în numeroase documente românești și străine ale vremii cu distrugerile provocate în București și nu numai;

- 1940, magnitudine $M_{G-R} = 7.4$, adâncime cca. 140 km; cutremurul a provocat peste 350 victime în România și prăbușirea blocului Carlton (cu peste 130 victime) în capitală, cea mai înaltă clădire din beton armat din țară, cu 11 etaje și înălțimea de peste 47 m (Fig. 1); academicianul Aurel A. Beleş a publicat în 1941 în „Buletinul Societății Politehnice”, precum și într-o broșură separată, lucrarea intitulată „Cutremurul și construcțiile”, care pune pentru prima dată diagnosticul vulnerabilității seismice extreme a clădirilor înalte din beton armat construite între cele 2 războaie mondiale în centrul Bucureștiului;

- 1977, 4 Martie, magnitudinea $M_{G-R} = 7.2$, adâncimea 109 km, distanța epicentrală față de București cca. 105 km, cea mai mică distanță față de capitală evaluată instrumental pentru un cutremur vrâncean puternic; cutremurul a cauzat pagube la construcții de peste 70% din totalul de 2,05 miliarde \$, 1977 (valoarea ce poate fi actualizată la 6-7 miliarde \$, astăzi); 32 clădiri integrale prăbușite în București, din care 29 au fost clădiri înalte din beton armat (sau beton armat și zidărie de cărămidă) construite înainte de cel de al doilea război mondial; cutremurul a avariat peste 400 de instituții culturale și peste 450 spitale (Fig. 2-5); clădiri monumentale din capitală precum: Palatul Telefoanelor, Palatul de Justiție, Facultatea de Medicină, Primăria, Palatul CFR, Muzeul de Istorie a României, numeroase biserici, școli și clădiri de locuințe au fost grav avariate; practic întregul fond construit vechi al Bucureștiului, clădiri istorice și clădiri înalte din beton armat interbelice, numeroase palate ce au ilustrat numele de „micul Paris” dat Bucureștiului „de altădată” au avut de suferit și se află astăzi pe lista de priorități de consolidare.

Explicația pentru numărul foarte mare de clădiri înalte prăbușite în centrul Bucureștiului în 1977 rezultă din:

- (i) Planul Director de Sistematizare a Capitalei din 1935, care a fixat perimetrul pentru clădirile înalte în centrul orașului ca în Fig. 6 și
- (ii) vulnerabilitatea mare a clădirilor înalte din beton armat construite înainte de război, în absența cunoștințelor de protecție seismică la vremea când ele au fost ridicate.

Cu toate acestea, din păcate, pentru identitatea culturală, istorică, de arhitectură și urbanistică a Bucureștiului se demonstrează în prezent, cu succes, că cel mai important contribuitor la pierderea construcțiilor frumoase din zonele protejate ale Bucureștiului este interesul speculativ imobiliar al momentului.

Tabloul de astăzi al Bucureștiului cu (i) demolări rapide, peste noapte, ale clădirilor istorice nedegradate seismic, situate în centrul capitalei și în zonele rezidențiale elegante și nepoluate al orașului și cu (ii) zgârie nori care răsar în mod aleator și dezordonat, deși aprobați de direcțiile de specialitate ale autorităților locale și centrale, pe întreaga suprafață a capitalei, inclusiv în zona de protecție a monumentelor istorice, amestecându-se cu clădiri de joasă înălțime și creând probleme de circulație și parcare irezolvabile (atât în prezent, cât și în viitor), este alarmant și prefigurează o distrugere a Bucureștiului care o va depăși pe cea din perioada comunistă.

Democrația este un sistem evident și indiscutabil mai eficient decât dictatura și este pe cale de a-și demonstra superioritatea și în politica de demolare a construcțiilor din zonele declarate „protejate” ale Bucureștiului.

În prezent Lista clădirilor expertizate tehnic și încadrate în clasa 1 de risc seismic de la Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Locuințelor cuprinde 392 poziții / adrese ce pot fi grupate (în % din totalul clădirilor expertizate) după cum urmează:

(i) clădiri înalte	≥ P + 9E	sub 3%
	≥ P + 7E	16%
(ii) clădiri joase	≥ P + 4E	57%
	≥ P + 1 E	17%.

Dintre cele 392 poziții numai 6 sunt din clasa de importanță (cf. normativului P100) 2, iar restul din clasele de importanță 3 (311 clădiri) și 4 (75 clădiri), reprezentând construcții comune.

Cele 6 clădiri din clasa 2 de importanță sunt situate în centrul capitalei pe străzile Franceză (nr. 9), J.L. Calderon (nr. 2), J. Michelet (nr. 2 - 6), Calea Victoriei (nr. 33 - 35) și bdul. Magheru (nr. 12 - 14 și nr. 20).

Clădirile înalte (≥ P + 9E) interbelice sunt situate tot în centrul capitalei pe Calea Victoriei (nr. 33-35, nr. 95 și nr. 101 A și B), bdul. N. Bălcescu (nr. 32 - 34), bdul.Gh. Magheru (nr. 12 - 14), str. I. Brezoianu (nr. 44) și str. A. Beldiman (nr. 1), iar cele construite după 1945 sunt pe șoseaua Ștefan cel Mare (nr. 33 și nr. 32), str. Gării de Nord (nr. 6-8) și Piața Romană (nr. 9).

La 10 ani de la inițierea programului de consolidare pentru construcțiile din clasa 1 de risc seismic, din lista lor în capitală ce avea inițial 127 de poziții cu înălțimea construcției în general ≥ P + 4E, 19 dintre acestea fiind situate pe Calea Victoriei și Bulevardele Magheru și Bălcescu:

- 10 clădiri (din care 5 peste P + 7E) sunt complet consolidate;
- 6 clădiri (din care 4 peste P + 8E) sunt în consolidare;
- 12 clădiri (din care 7 peste P + 7E) au proiectele de consolidare terminate;
- 16 clădiri sunt în faza de finalizare a proiectării lucrărilor de consolidare (începute în mai 2008).

Examinarea datelor prezentate pentru clădirile expertizate tehnic în clasa 1 de risc seismic din București – clădiri cu „Bulină roșie” (Fig. 7) – permite următoarele concluzii:

1. scopul inițial ale programului de expertizare seismică a clădirilor din București avariate de cutremurele vrâncene din 1940, 1977 și 1990 a fost realizarea unei liste de priorități de consolidare și de punere în siguranță a locatarilor din construcțiile cu probleme grave la structura de rezistență a imobilelor;

2. în ultimii ani lista s-a completat cu un număr foarte mare de construcții joase, având câteva niveluri, în general cu structura din zidărie portantă sau mixtă (zidărie și beton) și cu planșee uneori din lemn sau cu profile metalice și bolti de cărămidă;

aceste construcții pot fi eventual încadrate în aceeași clasă de vulnerabilitate seismică cu cele înalte – de tipul celor prăbușite în 1977 – dar nu pot fi riguros considerate ca aparținând aceleiași clase de risc seismic și pentru simplu fapt că pe baza experienței seismice din 1977 ele generează în cazul unui cutremur major, similar cu cel din 1977, consecințe umane, economice și sociale complet diferite de cele ce au fost provocate de prăbușirea construcțiilor multietajate înalte din beton armat la 4 martie 1977;

3. întrucât peste 50% din lista de construcții din București încadrate în clasa 1 de risc seismic sunt construcții joase sub P + 4E (17 % fiind construcții P și P + 1E) și întrucât numai 6 construcții din cele 392 din Listă aparțin clasei de importanță 2, se poate simplu observa că sensul listei de priorități de consolidare seismică a fost deviat spre alte scopuri, neexplicit declarate.

În prezent „bulina roșie” devine o „invitație” pentru desființarea a numeroase clădiri introduse în clasa 1 de risc seismic ce sunt situate în zonele din centrul capitalei sau în zonele rezidențiale din nordul orașului ș.a. (unde 1 m2 de teren costă între 3000 și 7000 Euro / m2!).

Aceste clădiri au structura de rezistență fragilă, din zidărie de cărămidă, ușor de demolat, și au devenit astfel extrem de „attractive” pentru speculațiile imobiliare menite să creeze terenul liber pentru viitoarele investiții în clădiri înalte având 3 până la 8 niveluri peste nivelul general al zonei / cartierului în care se vor împlânta.

Fig. 1. Blocul Carlton înainte de cutremurul din noiembrie 1940

Fig. 2. 4 Martie 1977, Blocul Dunărea

Fig. 3. 4 Martie 1977 Blocul Wilson

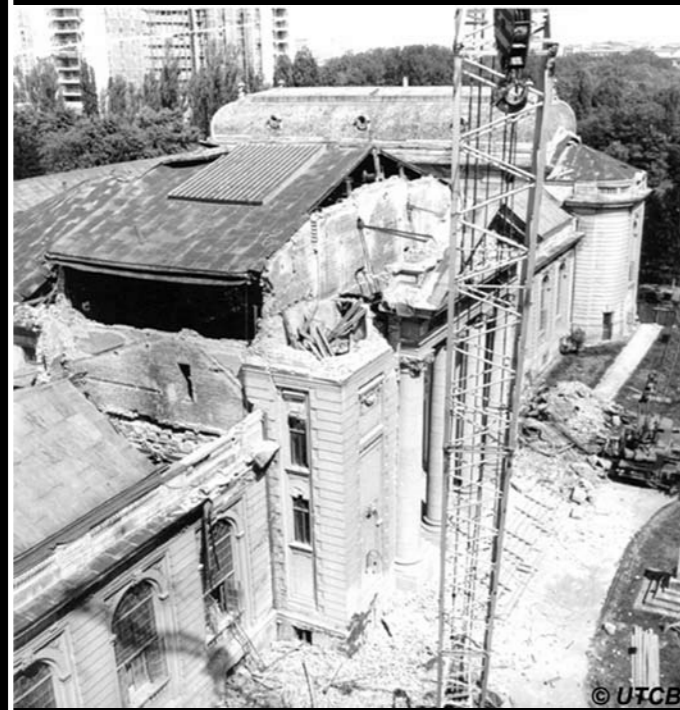

Fig. 4. 4 Martie 1977, Facultatea de Medicina, București

Fig. 5. 4 Martie 1977, Biserica Sf. Elefterie din București

Fig.7. „Bulina roșie”

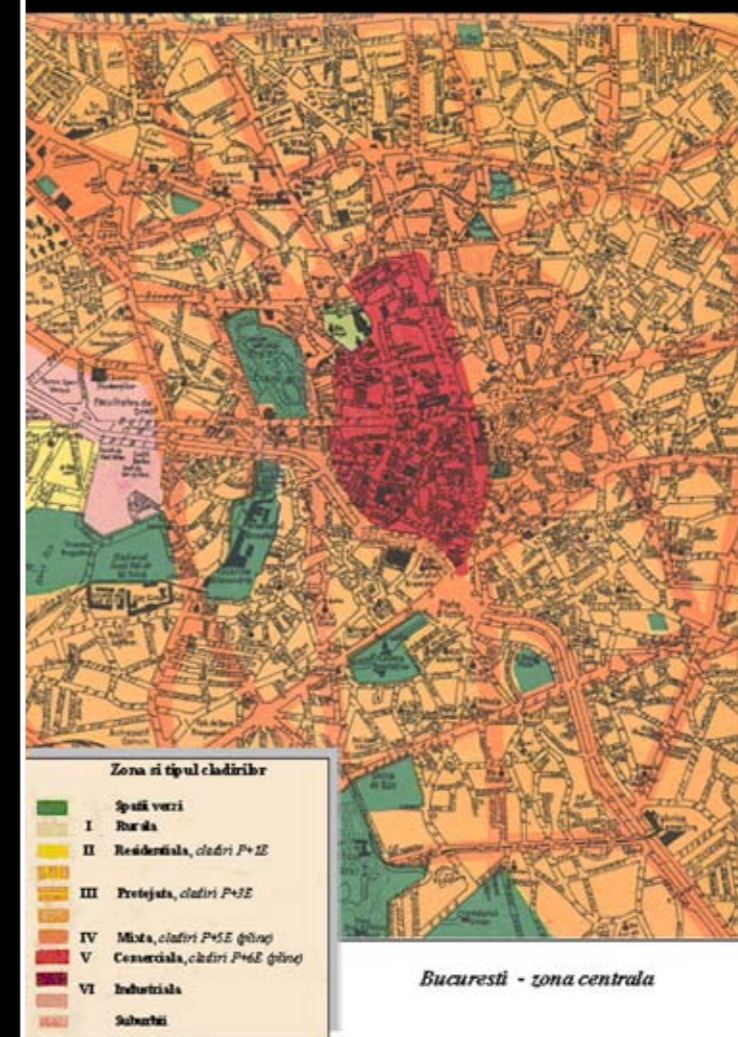

Fig. 6. Planul director de sistematizare a Bucureștiului din 1935; zonele roșie și portocalie recomandate pentru clădiri înalte au furnizat majoritatea colapsurilor în 1977

AGRESIUNI PUR ANTROPICE ASUPRA EDIFICIILOR

Alături de calamitățile naturale, mai mult sau mai puțin manipulate de către oameni, aceștia din urmă, urmașii ai celor cărora le datorăm patrimoniul, sunt, în mod paradoxal, cei mai mari dușmani ai valorilor culturale.

Abandonul, fie din imposibilitatea financiară de a asigura întreținerea, fie din dorința de câștiguri mari și imediate, exploatarea excesivă, intervenții simple, dar fundamental greșite, chiar și din simplă neștiință, sunt doar câteva din tipurile de stres la care omul este apt să supună patrimoniul construit în general.

În cazul acelor componente ale acestuia care, dincolo de valorile de utilizare contemporană, reprezintă și o resursă culturală, orice astfel de stres poate provoca pierderea iremediabilă a unui element identitar, a unor calități estetice și/sau a unei rarități sau chiar a unui unicat.

ABANDON

Locuințe

sfârșitul secolului al 19-lea

str. Franceză nr. 34 și 36

sector 3

București

B-II-m-B-18782, respectiv B-II-m-B-18783

Două clădiri specifice Lipscăniei, a căror decorație – până de curând mai bogată decât în aceste imagini – indică localizarea pe strada Franceză, arteră comercială cândva populată de magazine pentru articole de lux, precum ceasuri, bijuterii și blănuri fine.

După decenii în care nu au fost întreținute, ci, dimpotrivă, maltratate, ambele clădiri au fost – pe nedrept – abandonate și, în consecință, în loc să fie restaurate, au fost vandalizate. În plus, cum clădirea de la numărul 36 a fost catalogată drept una vulnerabilă din punct de vedere seismic, șansele ca aceste edificii să fie demolate sunt ridicate.

Inima comercială istorică este pe punctul să piardă 2 componente ce îi conferă identitatea care o determină pe cea a întregului oraș și care (încă) prezintă calități estetice.

ABANDON

Locuință sfârșitul secolului al 19-lea

Calea Moșilor nr. 74

B-II-m-B-19249

București

sector 3

DEGRADARE

Edificiu specific traseelor comerciale, cu prăvălii la parter și locuințe la etaj, a cărei decorație – mai restrânsă (dar nu mai săracă) decât cea a edificiilor de pe strada Franceză – indică localizarea pe Calea Moșilor, arteră care, cândva, lega Lipscănia de Târgul Moșilor.

Etajele, nefolosite de ceva vreme, s-au degradat deja în mare măsură, astfel încât, curând, nici parterul nu va mai putea fi folosit.

Una dintre arterele comerciale istorice majore ale orașului, deja știrbită prin numeroase dispariții, riscă să piardă o altă componentă esențială pentru personalitatea ce (încă) o caracterizează.

ABANDON

Locuință

sfârșitul secolului al 19-lea

Calea Moșilor nr. 82

sector 3

B-II-m-B-192491

București

DEGRADARE

Aceeași Cale a Moșilor, același specific inițial, spații comerciale la parter și locuințe la etaj – de data aceasta însă cu certitudine cea a proprietarului (și nu apartamente de închiriat), după cum o dovedește arhitectura elaborată și decorația generoasă.

De altfel, gradul de confort ridicat de care s-a bucurat, cândva, această clădire e atestat și de faptul că, spre deosebire de exemplul anterior, aici accesul în locuință se făcea nu direct din stradă, de pe trotuarul îngust și aglomerat, ci din mica grădină de agrement care preceda intrarea protejată față de intemperii printr-un balcon.

Acest edificiu, abordat împreună cu cel de la numărul 74 (prezentat anterior), demonstrează varietatea tipologică a Căii Moșilor și, în consecință, vitalitatea de care aceasta a dat dovadă timp de secole.

ABANDON

Locuință

sfârșitul secolului al 19-lea

str. I. C. Visarion nr. 8

sector 1

București

componentă a monumentului istoric „Bulevardul Lascăr Catargiu”: B-II-a-B-18328I

DEGRADARE

Fără să fi fost monument istoric, clădirea situată la numărul 8 pe strada I. C. Visarion a fost una dintre componentele valoroase ale monumentului istoric constituit, în calitate de ansamblu de arhitectură, de bulevardul Lascăr Catargiu. Practic o reședință (și nu o simplă locuință, în ciuda dimensiunilor) – demnă de o arteră rezidențială majoră, clădirea marca în mod fericit intersecția celor 2 căi de circulație.

Nefiind utilizată, locuința a suferit cel puțin un incendiu și o inundație, fiind foarte probabil și vandalizată.

În numai 10 ani, între 1998 și 2008, perioadă în care orașul nu a fost lovit de nici un dezastru natural, în plină zonă centrală, a fost distrus un element identitar, cu certe calități estetice, atât în sine, cât și pentru vecinătățile sale.

NEGLIJARE

Imobil de raport

1920

str. Ion Câmpineanu nr. 2

B-II-m-B-18420

sector 1

București

Deși nu pare la prima vedere, pentru o clădire un pericol chiar mai mare decât absența unei utilizări permanente (care îi asigură întreținerea curentă) poate fi un șantier început, dar nefinalizat – uneori timp de ani.

Un astfel de edificiu este ca un pacient lăsat deschis pe masa de operație și în cazul în care este vorba și de valoare culturală, șansele de recuperare sunt cu atât mai reduse.

Supus unui astfel de tratament, imobilul aflat la intersecția dintre bulevardul Nicolae Bălcescu și strada Ion Câmpineanu suferă și, împreună cu el, suferă întreaga zonă a Universității.

MANIPULARE PRIN UTILIZARE EXCESIVĂ

Imobil de raport și cinematograful Scala

perioada interbelică

bd. Nicolae Bălcescu nr. 2-4, 6

sector 1

București

componente ale monumentului istoric „Bdul. G-ral Gh. Magheru”: B-II-a-A-19113

Dacă un șantier început și nefinalizat reprezintă, pentru orice clădire, un pericol chiar mai mare decât absența unei folosiri permanente (care asigură întreținerea curentă), edificiile sunt afectate și de utilizări excesive.

În imaginea de epocă din partea superioară, este vizibilă arhitectura aflată pe colțul de NE al intersecției dintre bulevardul Gheorghe Magheru și strada C. A. Rosetti – o arhitectură pe care, probabil, doar puțini dintre bucureștenii de azi o cunosc, ea fiind de mulți ani ascunsă de reclame supradimensionate. Probabil că dacă acestea ar fi înlocuite mai des, mulți nici nu ar mai recunoaște intersecția.

În orice caz, din imaginea urbană a dispărut un reper esențial al ceea ce a însemnat perioada interbelică în București – perioadă pentru care bulevardul Magheru și clădirile sale au reprezentat vârful de lance al modernizării specifice acelei vremi.

Intervenții improprii

Abandonul, neglijarea și utilizarea excesivă sunt doar 3 moduri de agresiune a patrimoniului construit – prin care, evident, acolo unde există, este afectată și valoarea culturală.

În plus, aceasta este periclitată și de orice alt fel de intervenție improprie, indiferent dacă este vorba despre una consistentă, precum extinderile, sau una minoră, precum schimbarea detaliilor sau a compoziției de culoare. De asemenea, resursa culturală suferă și atunci când se modifică fără discernământ vecinătatea imediată, indiferent dacă aceasta este reprezentată de vegetație, de spațiul neconstruit, de edificii sau de toate acestea la un loc.

Și de aceea, practic, lista tipurilor de intervenții improprii din punctul de vedere al valorii culturale este nelimitată. Din ea, în cele ce urmează, sunt prezentate doar câteva categorii.

MUTILARE PRIN EXTINDERE

Biblioteca Academiei Române

1935-1937

Calea Victoriei 121-127

sector 1

București

B-II-m-A-19866.02, componentă a monumentului istoric „Academia Română”: B-II-m-A-19866

Nu orice stil operează cu o decorație bogată.

Acesta este și cazul arhitecturii interbelice de tip funcționalist, pentru care frumusețea clădirii nu se bazează pe ornamente, ci pe puritatea siluetei și a volumetriei și pe rafinamentul proporțiilor. Prezentând acest gen de calitate, astfel de clădiri sunt extrem de sensibile față de orice tip de intervenție și cu atât mai mult față de extinderi.

Față de delicatețea și claritatea edificiului inițial, noul acces – poate necesar din punctul de vedere al funcționării – se prezintă ca o excrescență, din cauza formei curbe, complet străină față de arhitectura inițială. În plus, este realizat din sticlă și dispus într-o zonă în care arhitectul din perioada interbelică a prevăzut o suprafață opacă, ca element de departajare evident între sala de lectură, ce trebuie inundată de lumină și este deci vitrată, și partea de depozite de carte care, dimpotrivă, trebuie ferită de razele soarelui. Noul acces, îmbrăcat practic integral în sticlă, anulează ideea din proiectul inițial și bruiază modul în care trebuie înțeleasă clădirea.

DEFORMARE PRIN MODIFICAREA ACOPERIȘULUI

Spitalul P.T.T.R. sfârșitul sec. al 19-lea, prima jumătate a sec. al 20-lea

Str. Sfântul Dumitru nr. 4

sector 3

București

B-II-m-A-19463

DEGRADARE

Spitalul P.T.T.R. este una din clădirile cu caracter de reprezentare care își găsește locul în Lipscănie după incendiul devastator din anul 1847 și pe care o înobilează cu prezența sa.

Calitatea acestei prezențe este determinată în mare măsură de coerența de care dă dovadă edificiul în raport cu stilul căruia îi aparține – o reluare istorică a clasicismului regal francez din secolul al 17-lea. Din acest punct de vedere esențial este, între altele, modul în care sunt ierarhizate componentele ce formează volumul construit care, la rândul lui, depinde, în cazul de față și de acoperiș. Imaginea de epocă indică limpede existența unui accent vertical dispus pe axul de simetrie al fațadei care este însă subordonat părții de colț, mai înaltă, și deci aptă să semnaleze și intersecția celor 2 străzi. În fine, între acoperișul inițial și fațade există o armonie perfectă și în ceea ce privește decorația.

În prezent, actualul acoperiș, stângaci proporționat, anulează ierarhia volumului și este mult prea sărăcăcios în comparație cu restul clădirii (chiar dacă tâmplăria inițială a fost înlocuită cu una simplă până la simplism).

MISTIFICARE PRIN TERMOIZOLARE

Imobil de raport	perioada interbelică	
str. D. I. Mendeleev nr. 42-44	sector 1	București

imobil aflat în raza de protecție a monumentelor istorice de pe aceeași stradă, nr. 29, 34, 35

DEGRADARE

Complet mutilată prin „îmbrăcarea” în materiale termoizolante, această clădire va fi curând pătată de apele pluviale care, în loc să fie îndepărtate pe cât posibil de fațadă, se vor prelinge pe ea, din cauza suprafețelor nefirești rezultate din termoizolare.

Mai mult, din cauza îmbrăcării cu un strat nou, relativ gros, edificiul are alte proporții și nu mai prezintă nici unul dintre detaliile rafinate specifice arhitecturii interbelice de tip funcționalist.

În fine, desfigurată fiind, clădirea a devenit o vecinătate nedemnă pentru cele 3 monumente istorice situate pe aceeași stradă din centrul orașului (la numerele: 29 – Casa Ștefan Luchian, cod B-II-m-B-19185, 34 și 35 – alte 2 clădiri ce datează și ele de la sfârșitul secolului al 19-lea, cod B-II-m-B-19186, respectiv B-II-m-B-19187).

DESFIGURARE PRIN MODIFICARE DE DETALII

Reședință sfârșitul sec. al 19-lea

bd. Lascăr Catargiu nr. 6

sector 1

București

componentă a monumentului istoric – ansamblu de arhitectură „Bd. Lascăr Catargiu” B-II-a-18328

DEGRADARE

Din cauza lipsei de întreținere curentă, în anul 1999, medalionul din imagine s-a degradat. A fost „reparat” cu promptitudine, în același an, dar numai pentru a fi complet înghițit de o masă informă de mortar.

Fiind vorba de o parte esențială a clădirii – dovadă compoziția elaborată care unește balconul cu lucarna și astfel introduce un accent local vertical – personalitatea întregului edificiu a fost știrbită.

Și ca și cum nu ar fi fost de ajuns, „ochiul” casei care este format de fereastra respectivă a fost parțial scos și înlocuit cu aparatul de climatizare, în timp ce splendida feronerie a balconului a fost acoperită cu o reclamă.

DENATURARE PRIN CULOARE

Imobil de raport

sfârșitul secolului al 19-lea

strada Ion Brezoianu nr. 31

sector 1

București

imobil situat în imediata vecinătate a monumentului istoric „Grădina Cișmigiu” B-II-a-A-19655

DEGRADARE

La prima vedere, cromatica acestei clădiri pare mai puțin nereușită decât a multor altele, mult mai stridente – într-un oraș, care, prin tradiție, acolo unde este tencuit, a fost unul alb, crem, gri și al culorilor liniștite.

Dar arhitectura acestui edificiu nu necesită în nici un fel diferențierea dintre parter și etaje – aceasta existând deja prin tratările diferite ale tencuielii, bosată la nivel inferior și lisă la cele superioare.

La fel, decroșurile centrale ies oricum în evidență, astfel încât colorarea lor în portocaliu este perfect inutilă. În schimb, ar fi trebuit subliniați pilaștrii angajați aflați pe colțurile clădirii – elemente care, deși plate, trebuie să pună în valoare muchiile volumului.

**Degradare
avansata**

ATAAC PRIN ECHIPAMENTE TEHNICE

Biserica „Adormirea Maicii Domnului” – Krețulescu	1722
Calea Victoriei nr. 47	sector 1
B-II-m-A-19855	București

Din punctul de vedere al arhitecturii de cult, biserica „Adormirea Maicii Domnului” – Krețulescu din Calea Victoriei este una dintre cele mai semnificative, fiind un exemplu al modului în care au fost îmbinate în mod armonios influențele de sorginte bizantină cu elemente de detaliu ale arhitecturii brâncovenești, precum încadrările accesului și ale ferestrelor.

Acestea din urmă sunt „concurate” de contribuția secolului al 21-lea: aparatele de climatizare și unul dintre dispozitivele alarmei, toate amplasate pe fațada sudică.

Mai mult, pentru fixarea noilor accesorii, zidăria de cărămidă, îngrijit executată la începutul secolului al 18-lea, restaurată cu atenție în veacul al 20-lea, a fost în mod brutal distrusă și, în cazul în care aparatele de climatizare funcționează, este afectată de apa uzată ce se scurge din ele.

POLUARE VIZUALĂ A SPAȚIULUI VITAL

Ateneul Român

1886-1888

str. Benjamin Franklin nr. 1-3

sector 1

București

B-II-m-A-18789

DEGRADARE

Un edificiu „trăiește” cu adevărat doar în condițiile în care, aidoma unei ființe, beneficiază de un spațiu vital adecvat, spațiu prin care, de altfel, își poate manifesta prezența pentru a fi percepută pe cale vizuală.

Dar cine dorește să admire Ateneul Român – și anume elevația sa principală, orientată, firesc, spre axa de reprezentare a orașului care este Calea Victoriei și precedată, la fel de firesc, de un spațiu verde – nu poate să o facă din cauza numeroasele componente de echipament tehnic.

Printre acestea, în mod paradoxal, se numără și corpurile de iluminat arhitectural destinate însuși Ateneului care, în acest fel, se prezintă, probabil, mai bine pe timp de noapte decât la lumina zilei. Și, evident, nu sunt de neglijat nici numeroasele cabluri aeriene care „retează” silueta surmontată de cupolă ce constituie una dintre emblemele orașului.

ASFIXIERE PRIN CLĂDIRI ÎNVECINATE

Fostul hotel Negoiu

prima jumătate a sec. al 20-lea

str. Ion Cămpineanu nr. 16

sector 1

București

B-II-m-B-18421

Spațiul vital necesar unei clădiri poate fi afectat nu doar de elemente de echipament tehnic, ci și de alte construcții.

De aceea, cine a apreciat intersecția dintre străzile Academiei și Ion Cămpineanu, intersecție formată, pe partea estică de imobilul Union (în prim plan) și fostul hotel Negoiu (în plan secund), nu poate fi decât sufocat de clădirea construită de curând, în imediata vecinătate a celui din urmă – adică în zona de protecție de care acesta ar trebui să se bucure în calitate de monument istoric.

Privită dinspre strada Academiei, alăturarea este cu atât mai dezastruoasă.

ABUZURI COMISE ASUPRA ZONELOR PROTEJATE

O așezare umană, fie sat sau oraș, este un sistem complex format din mai multe tipuri de componente, dintre care cele mai importante sunt rețeaua de circulații, parcelele, clădirile, spațiul neconstruit și elementele naturale. Între acestea există și funcționează relații, unele fiind proiectate, altele născându-se, inevitabil, în mod spontan.

În consecință, dincolo de scara unui obiect de arhitectură singular, valoarea culturală se poate manifesta nu doar în și prin oricare dintre componentele enumerate anterior, ci și prin interacțiunile dintre ele.

Conform legislației în vigoare, acolo unde se produce acest fenomen este sau ar trebui să fie instituită o așa-numită „zonă protejată”, care se identifică și se definește prin documentații de specialitate, adoptate de consiliul local în cauză.

Un astfel de fragment de țesut de sat sau de oraș nu trebuie să cuprindă neapărat monumente istorice. Resursa culturală poate să rezulte și din cumulara unui număr mai ridicat de elemente care, fără să fie de excepție, prin cantitate și prin relațiile dintre ele, determină identitatea culturală și/sau prezența unor atribute estetice sau de interes tehnic și/sau constituie unicate.

DISTRUGEREA COMPONENTELOR VALOROASE

Reședință sfârșitul secolului al 19-lea

str. Georges Clemenceau nr. 8-10

București

sector 1

Zona protejată nr. 28 „Zona Amzei – țesut tradițional difuz”

DEGRADARE

Fiind situată între Piața Amzei, bdul. Magheru, Ateneul Român și Calea Victoriei, strada Georges Clemenceau a fost, firesc, ocupată inițial de reședințe. Majoritatea acestora s-au menținut până în prezent pe frontul vestic al traseului de circulație. Frontul de E, mai apropiat de axa majoră interbelică, a suportat densificarea specifică perioadei interbelice – cu o excepție: imobilul cu numărul poștal 8-10, situat în capătul nordic al străzii, la intersecția ei cu George Enescu.

Fără să fie neapărat o clădire de excepție, edificiul în cauză nu avea motive să fie declarat monument istoric – mai ales că, fiind cuprins într-o zonă protejată, teoretic, nu ar fi trebuit să dispară. Cu toate acestea, probabil din cauza presiunilor de natură imobiliară, frumoasa reședință – singura păstrată pe frontul estic – a fost demolată cu puțin timp în urmă.

Prin dispariția ei, fosta clădire din Clemenceau 8-10 a luat cu ea o parte din identitatea culturală a zonei protejate nr. 28 „Zona Amzei”, căci nimic nu va putea reface relațiile pe care le generase în timp și în spațiu cu vecinătatea ei imediată.

DISTRUGEREA COMPONENTELOR VALOROASE

Reședință sfârșitul secolului al 19-lea

Piața Romană nr. 7

sector 1

București

Zona protejată nr. 28 „Zona Amzei – țesut tradițional difuz”

Zona protejată „Amzei” se învecinează direct cu cea cu numărul 4 – „Magheru – bulevard «modernist» care cuprinde și partea estică a Pieței Romane. Aici, la numărul 7, se află unul din cei 2 martori care atestă că această parte de oraș a fost una semnificativă și în secolul al 19-lea.

Mai puțin înaltă decât vecinătățile realizate ulterior, precum sediul prim al Academiei de Studii Economice sau edificiul cu elemente Art Deco din spatele său, clădirea în cauză formează însă o entitate unitară cu cea de la numărul 8, la rândul ei construită la sfârșitul secolului al 19-lea.

Probabil însă că, din motive imobiliare, cel puțin reședința de la numărul 8 va dispărea curând și, împreună cu ea, parte din istoria acestui centru-reper care este Piața Romană.

DISTRUGEREA COMPONENTELOR VALOROASE

Locuințe gemene sfârșitul secolului al 19-lea

Str. Dionisie Lupu nr. 64-66

sector 1

București

Zona protejată nr. 34 „Zona Pitar Moș – țesut tradițional difuz”

DEGRADARE

Bulevardul Magheru separă zona protejată 28 „Amzei” de cea cu numărul 34 – Pitar Moș – și ea caracterizată prin țesut tradițional difuz. Este și firesc: cele 2 părți de oraș au format, inițial, una singură, „tăiată” în 2 de axa de modernizare N-S, realizată în perioada interbelică, de la Piața Universității până la Piața Romană. În consecință, dispariția unor clădiri semnificative pentru zona „Pitar Moș”, precum cele 2 case gemene din imagine, diminuează resursa culturală nu doar la E de bdul. Magheru, ci și la V de acesta.

Acest efect este cu atât mai grav cu cât cele 2 zone, unitare din anumite puncte de vedere, se diferențiază în ceea ce privește fondul construit istoric. Zona „Amzei”, mai apropiată de Calea Victoriei, a fost (și este) ocupată mai degrabă de reședințe. În schimb, zona „Pitar Moș” a fost populată în principal de locuințe obișnuite (dar nu neapărat modeste).

Cum nici un oraș nu e format doar din palate, păstrarea diferitelor tipuri de caracter rezidențial este esențială pentru menținerea și punerea în valoare a identității.

**INSERTII FORȚATE
DE CLĂDIRI ÎNALTE**

**INSERTII FORȚATE
DE CLĂDIRI ÎNALTE**

INSERTII FORȚATE DE CLĂDIRI ÎNALTE

Lângă Biserica Armenească

intersecția bd. Carol cu str. Armand Călinescu

Zona protejată nr. 5 „Carol – bulevard haussmannian”

București

sector 2

Dincolo de faptul că Biserica Armenească din bdul. Carol, numărul 43, este monument istoric, ca și Biblioteca Armenească (cu care formează un ansamblu), acest imobil face parte din zona protejată cu numărul 5, dedicată bulevardului Carol I. Acesta constituie cea mai veche axă de reprezentare a orașului pe direcția E-V, și se învecinează nemijlocit cu zona protejată cu numărul 39, caracterizată prin țesut urban difuz.

În acest areal încărcat de valori culturale, construcția contemporană din imagine distonează prin înălțimea excesivă care, în ciuda anvelopantei de sticlă, pare să strivească ceea ce se află în jurul său.

Mai mult, aceeași clădire afectează și imaginea oferită de bdul. Carol. Astfel, de exemplu, privit dinspre Piața Latină, segmentul dintre intersecția cu Calea Moșilor și cea cu str. Armand Călinescu este, în raport cu semnificația unei axe de reprezentare, caracterizat prin înălțime constantă la cornișă. Această cotă este depășită copios de edificiul contemporan în cauză care, în plus, fiind așezat perpendicular pe bdul. Carol sugerează – în mod eronat – că acesta ar fi subordonat străzii Armand Călinescu.

INSERȚII FORȚATE DE CLĂDIRI ÎNALTE

Lângă Catedrala Sfântul Iosif

intersecția străzilor Luterană și Berthelot

Zona protejată nr. 16 „Calea Victoriei – stradă simbol a orașului”

București

sector 1

Există opinia conform căreia exemplul anterior, constituit de turnul de lângă Biserica Armenească, a generat imitații – între care și construcția aflată în coasta catedralei Sfântul Iosif.

Dincolo de faptul că (și) această clădire de cult este monument istoric, întregul areal determinat de intersecția străzilor Luterană și Berthelot aparține zonei protejate cu numărul 16, zonă protejată aferentă Căii Victoriei – care este definită, pe bună dreptate, ca „stradă simbol” a întregului București.

La prima vedere, tocmai pentru că este, cultural vorbind, artera principală a orașului, Calea Victoriei ar trebui să se bucure de prezența turnului de lângă catedrala Sfântul Iosif – și, într-adevăr, deși nefinalizat, acesta este vizibil, de exemplu, din Piața Revoluției.

Dar în aria de influență a Căii Victoriei aceasta este traseul dominant – și nu strada Luterană sau strada Berthelot. În consecință, de fapt, turnul în cauză nu ar trebui să-și facă simțită prezența în nici un fel în imaginile oferite de Calea Victoriei, lucru ușor de obținut dacă înălțimea sa ar fi fost mai redusă. În plus, același turn defavorizează grav și Biserica Luterană, privită în lungul străzii Ion Câmpineanu, la rândul ei cuprinsă în zona protejată a Căii Victoriei.

INSERȚII FORȚATE DE CLĂDIRI ÎNALTE

În Piața Buzești, la limita vestică a zonei protejate nr. 97

Piața Buzești

sector 1

București

Zona protejată nr. 97 „Zona Occidentului – țesut tradițional difuz”

DEGRADARE

Din păcate, dar inevitabil, impactul negativ al construcțiilor înalte asupra zonelor protejate nu se rezumă doar la imaginile ce se percep din interiorul acestora.

Călătorului ce sosește în București prin Gara de Nord, principala poartă feroviară a orașului, și care se îndreaptă pe drumul cel mai scurt – pe strada Polizu – spre Piața Victoriei, zona protejată cu numărul 97 i se arată ca în imaginea de față.

Nimic nu anunță și nu enunță prezența iminentă a resursei culturale, nici măcar clădirea parter care este cea mai veche din cele vizibile de pe parcela McDonald's. Teoretic, fiind extrem de diferit față de tot ceea ce îl înconjoară, prin contrast, acest edificiu ar trebui să indice marginea zonei protejate în cauză. Practic, acest semnal este strivit de turnul din stânga sa care, deci, anihilează manifestarea resursei culturale.

CREȘTEREA EXCESIVĂ A DENSITĂȚII DE CONSTRUCȚII

Pe strada Maria Rosetti, la bustul lui I. L. Caragiale Piața

str. Maria Rosetti nr. 6

sector 2

București

Zona protejată nr. 17 „C. A. Rosetti – Maria Rosetti – Popa Petre – stradă de țesut tradițional majoră”

DEGRADARE

Înălțimile exagerate nu reprezintă singura modalitate de agresiune a zonelor protejate în ceea ce privește componentele lor semnificative, interacțiunile dintre acestea și, în consecință, valoarea culturală.

Din acest punct de vedere, turnurilor li se alătură ocuparea extremă a parcelei – care schimbă raportul dintre clădiri și spații neconstruite, poate modifica ritmul în care se desfășoară fronturile stradale și sufocă literalmente atât imobile de tip tradițional cât și domeniul public.

Desigur, toate aceste efecte negative sunt resimțite cu atât mai puternic cu cât și regimul de înălțime este mai ridicat și cu cât contrastul față de modul istoric de ocupare a terenului este mai puternic – precum în dreptul scuarului care ar trebui să îl onoreze pe I. L. Caragiale.

CREȘTEREA EXCESIVĂ A DENSITĂȚII DE CONSTRUCȚII

La intersecția străzilor Maria Rosetti și I. L. Caragiale

str. I. L. Caragiale nr. 26

sector 2

București

Zona protejată nr. 17 „C. A. Rosetti – Maria Rosetti – Popa Petre – stradă de țesut tradițional majoră”

DEGRADARE

Toate problemele generate de situații ca cea din cazul precedent (str. Maria Rosetti nr. 6) devin acute când construcțiile contemporane ce excedează posibilitățile țesutului tradițional de ocupare a terenului se află la distanțe reduse una față de alta.

În imagine, elevația din dreapta aparține clădirii din exemplul anterior și efectul strivitor pe care îl are asupra celor 2 edificii de la sfârșitul secolului al 19-lea este potențat în mod extrem de construcția nouă din stânga, aflată pe str. I. L. Caragiale, la numărul 26. Aceasta din urmă nu este neapărat excesiv de înaltă în raport cu cele istorice dar, pentru că ocupă practic întreaga parcelă, este percepută ca extrem de masivă.

În aceste condiții, practic, cele 2 clădiri care reprezintă componente esențiale ale resursei culturale din zona protejată cu numărul 17, formată din traseele C. A. Rosetti, Maria Rosetti și Popa Petre, sunt supuse unei presiuni enorme, atât în ceea ce privește modul în care sunt percepute, cât și din punctul de vedere al speculei imobiliare. Astfel, un întreg nod al zonei protejate în cauză se află în pericol.

CREȘTEREA EXCESIVĂ A DENSITĂȚII DE CONSTRUCȚII

La intersecția străzilor Maria Rosetti și Armenească

str. Armenească 38 și în spatele său, pe str. Toamnei

sector 2

București

Zona protejată nr. 17 „C. A. Rosetti – Maria Rosetti – Popa Petre – stradă de țesut tradițional majoră”

Din păcate, presiunea pe care construcțiile noi exagerate ca gabarit o exercită asupra valorilor culturale din zonele protejate nu se produce doar în cazul vecinătății imediate.

Clădirea istorică din imagine susține intersecția dintre străzile Maria Rosetti și Armenească, fiind situată la numărul poștal 28 de pe cea dintâi – și, pentru oricine se află în zona protejată respectivă, o astfel de rezolvare de colț este una firească.

În prezent însă, prestața conferită de acest edificiu nodului de circulație în cauză este grav atenuată de o construcție mult prea masivă, amplasată nu pe Maria Rosetti, nici pe Armenească, ci în spate, pe strada Toamnei.

EDIFICII NOI LIPSITE DE CALITĂȚI INTRINSECI

În Lipscănie

str. Lipscani nr. 90

sector 3

București

Zona protejată nr. 26 a „Zona Lipscani – nucleul comercial tradițional”

Una dintre calitățile esențiale ale oricărei zone protejate rezidă în elementele de identitate culturală, ceea ce presupune, desigur, și că mare parte a fondului construit e formată din clădiri care au fiecare propria personalitate – aflată în armonie cu cea a edificiilor înconjurătoare și cu cea a întregii zone.

Din acest punct de vedere, istoria a fost extrem de generoasă cu orașul București căci numeroase părți ale sale se bucură de un echilibru perfect între unitate și varietate. Cu alte cuvinte, fragmentele urbane respective nu sunt nici complet haotice și nici complet monotone. Adeseori varietatea este conferită de clădirile istorice ce provin din epoci diferite, fiecare caracterizată prin stilul propriu și pentru apetența pentru anumite materiale de construcție – inclusiv metalul și sticla. Dar majoritatea acestor edificii istorice dau dovadă de propria identitate arhitectonică – ceea ce, din păcate, nu se poate afirma despre toate construcțiile recente.

Astfel, în timp ce pe segmentul median al frontului sudic ce aparține străzii Lipscani, perioada interbelică a știut să se integreze în contextul preexistent ei, fără să renunțe la propria personalitate, în capătul de E, edificiul finalizat de curând a abandonat orice element identitar și se constituie în consecință ca o prezență străină care afectează întreaga zonă protejată cu numărul 26a ce cuprinde nucleul comercial istoric, precum și ansamblul de arhitectură declarat monument istoric care este strada Lipscani.

EDIFICII NOI LIPSITE DE CALITĂȚI INTRINSECI

În Lipsănie

str. E. Carada nr. 9

sector 3

București

Zona protejată nr. 27 „Zona Stavropoleos – nucleu monumental”

Prezența construcțiilor așa-zis neutre – în fapt lipsite de orice identitate arhitectonică proprie – este cu atât mai nocivă cu cât țesutul urban istoric înconjurător este mai semnificativ din punct de vedere cultural și cu cât unul sau mai multe din edificiile învecinate se caracterizează prin personalitate. Uneori, această personalitate a clădirilor istorice atinge intensitate maximă – așa cum este cazul sediilor principale ale instituțiilor (de orice tip) care, prin natura lor trebuie să fie unicate.

Este, de exemplu, cazul fostei bănci Marmorosch Blank (ulterior B.R.D.) din strada Doamnei și, cu certitudine a Băncii Naționale a României, al cărei corp interbelic este orientat spre același traseu de circulație.

În aceste condiții, extinderea ei de pe str. E. Carada nr. 9, realizată din sticlă reflectorizantă este, prin absența oricărei arhitecturi, complet străină de clădirea pe care s-a presupus că o completează.

Mai mult, fiind situată înspre Banca Națională a României, extinderea o reflectă și practic dublează în imaginea urbană o instituție care este unică, precum și sediul principal al acesteia, unic la rândul său.

EDIFICII NOI LIPSITE DE CALITĂȚI INTRINSECI

nr. 1 „Calea Moșilor – stradă comercială tradițională” / nr. 5 „Carol – bulevard hausmannian”

nr. 7 „Ferdinand – bulevard hausmannian” / nr. 22 „Mântuleasa – stradă de țesut tradițional majoră”;

nr. 37 „Zona Sfântul Ștefan – țesut tradițional difuz” / nr. 39 „Zona Armenească – țesut tradițional difuz”

Esențial din punctul de vedere al arhitecturii contemporane „neutre” dispusă în zone protejate este și amplasamentul.

În cazul intersecțiilor, astfel de prezențe așezate pe colț, adică în puncte nodale în ceea ce privește modalitatea de percepere a resursei culturale, anihilează identitatea zonei protejate respective pe întreaga arie de vizibilitate definită de toate direcțiile și sensurile care conduc privirea înspre imobilul în cauză.

O astfel de situație se înregistrează în Piața Latină, nodul în care se întâlnesc și se despart bdul. Carol, principala axă E-V a orașului, Calea Moșilor, una dintre cele mai vechi artere comerciale și strada Mântuleasa, un reper valabil cel puțin la scară locală. Aici, într-una din pozițiile strategice din punctul de vedere al imaginilor urbane oferite de nu mai puțin de 6 zone protejate, de 4 tipuri diferite, a fost realizată o construcție „neutră”. Tocmai de aceea, ea este străină de oricare dintre genurile de personalitate convergente spre aceste nod și nu face decât să atragă în mod inutil atenția asupra ei însăși, anihilând orice posibilitate de focalizare a privirii asupra valorilor culturale înconjurătoare.

MALTRATAREA VEGETAȚIEI

Grădina Icoanei

Piața Gh. Cantacuzino f.n.

sector 2

București

Monument istoric: B-II-a-B-18301, componentă a zonei protejate nr. 21 „Jean-Louis Calderon –

Polonă – stradă de țesut tradițional majoră”

Între componentele importante ale unei așezări umane se numără și elementele naturale – rod al unor intervenții planificate sau nu. Într-un oraș printre cele dintâi se află și scuaruri, grădini sau parcuri publice, destinate atât oxigenării, activităților din timpul liber, cât și funcției de reprezentare.

Grădina Icoanei din București, cu o istorie suficient de semnificativă pentru a fi declarată monument istoric, este – și din acest motiv – una dintre componentele cu valoare culturală ale zonei protejate cu numărul 21 care cuprinde aria de influență a traseelor Jean-Louis Calderon și Polonă.

În prezent, colțul de S-E al parcului – deci una dintre imaginile esențiale pe care Grădina Icoanei o oferă trecătorilor – este ocupat de o construcție care, în ciuda dimensiunilor reduse, este totuși prea vizibilă și, în consecință, subminează modul în care spațiul verde – personajul principal în cazul de față – poate fi perceput.

MALTRATAREA VEGETAȚIEI

Grădina Icoanei

Piața Gh. Cantacuzino f.n.

sector 2

București

Monument istoric: B-II-a-B-18301, componentă a zonei protejate nr. 21

„Jean-Louis Calderon – Polonă – stradă de țesut tradițional majoră”

Ca orice spațiu verde amenajat, Grădina Icoanei este dotată cu o serie de componente artificiale specifice, de la monumente de for public la elemente de mobilier, unele fiind menite să înobileze prezența elementului natural, altele să îl susțină în ceea ce privește funcția de loc destinat petrecerii plăcute a timpului liber.

Din nefericire, atât vegetația, cât și componentele artificiale ale parcului sunt agresate de numeroase echipamente, începând cu „firma”, realizată ca o poartă de intrare, la panourile electrice, dar nu numai.

Utilitatea acestor dotări este, în cele mai multe cazuri, de necontestat, dar modul în care au fost dispuse și, uneori, aspectul lor, este cel puțin discutabil – căci abuzează atât de grădină, cât și de relația cu restul zonei protejate care o include.

MALTRATAREA VEGETAȚIEI

Pe strada Nicolae Iorga

str. Nicolae Iorga nr. 8

sector 1

București

zonei protejate nr. 29 „Zona Nicolae Iorga – țesut tradițional difuz”

Și atunci când este vorba despre valori culturale, esențiale nu sunt doar spațiile verzi publice, ci și cele private. Acest lucru este cu atât mai important în București, un oraș care aparține celui tip în care multe părți se caracterizează (sau s-au caracterizat până de curând) prin alternanța dintre construit și vegetal, posibilă grație fronturilor de străzi discontinue.

În ultimii ani, mare parte din această calitate vitală, atât din punct de vedere igienic și sanitar, cât și din punct de vedere cultural s-a pierdut în mare parte. Numeroase grădini și curți, din care multe orientate spre spațiul public și deci și în beneficiul acestuia, au fost ocupate de construcții, betonate sau asfaltate – probabil pentru că astfel sunt mai ușor de întreținut.

Un exemplu în acest sens îl reprezintă imobilul situat pe strada Nicolae Iorga, la numărul 8, imobil încă „verde” în anul 2000 și complet „uscat” în anul 2008, după restaurarea clădirii (altfel de apreciat). Atât casa, cât și strada au rămas fără protecția față de intemperii, iar zona protejată a pierdut o parte din ceea ce îi conferea un anumit caracter.

INVADAREA SPAȚIULUI NECONSTRUIT CU ECHIPAMENTE ȘI PUBLICITATE

Pe strada George Enescu

str. George Enescu nr. 27

sector 1

București

Zona protejată nr. 28 „Zona Amzei – țesut tradițional difuz”

DEGRADARE

O componentă fundamentală a mediului construit este spațiul care nu este ocupat de clădiri. În cazul zonelor protejate acesta nu are doar un simplu rol funcțional (de asigurare a circulației, a iluminării și ventilării naturale, de adăpostire a dotărilor și echipamentelor edilitare etc.), ci și unul esențial din punct de vedere cultural: în ultimă instanță, ceea ce permite perceperea, descifrarea și exploatarea resursei culturale este spațiul neconstruit, grație căruia este posibilă vizibilitatea asupra componentelor relevante.

În consecință, „vidul” din cadrul țesutului urban este la fel de important precum traseele de circulație, parcelarul, fondul construit și elementele naturale, iar de calitatea celui dintâi depind condițiile în care toate celelalte se pot manifesta.

Din acest punct de vedere, situația actuală din București lasă enorm de dorit – fapt ilustrat, de exemplu, de gradul ridicat în care diverse tipuri de echipamente tehnice au invadat spațiul neconstruit.

INVADAREA SPAȚIULUI NECONSTRUIT CU ECHIPAMENTE ȘI PUBLICITATE

În Piața Universității

bd. Regina Elisabeta, între Universitatea București și Biserica Rusă

sector 3

București

Zona protejată nr. 6 „Elisabeta - Kogălniceanu – bulevard hausmannian”

DEGRADARE

Alături de rolul funcțional și de cel referitor la perceperea resursei culturale, în cadrul zonelor protejate, adeseori, spațiul neconstruit este cel în care se amplasează monumentele de for public, care, frecvent, constituie valori intrinseci, menite să înobileze suplimentar mediul care le înconjoară.

Dincolo de valoarea memorială, indiscutabilă în cazul statuii ecvestre a lui Mihai Viteazul, ea are (ca și celelalte sculpturi de la Universitate) și calități artistice remarcabile. Acestea au fost cu certitudine destinate nu doar personalității domnitorului, ci și zonei în care a fost amplasat opera de artă.

Din păcate, ambele scopuri în care au fost concepute și realizate atribuțiile estetice ale statuii sunt practic anihilate de numeroasele elemente materiale amplasate în imediata vecinătate: indicatoare de circulație, cabine telefonice, coșuri de gunoi, un chioșc de vânzare a biletelor de transport în comun, recipiente pentru materiale tipărite gratuite.

INVADAREA SPAȚIULUI NECONSTRUIT CU ECHIPAMENTE ȘI PUBLICITATE

Pe Lascăr Catargiu

Lascăr Catargiu, frontul de N-E

sector 1

București

Zona protejată nr. 12 „Lascăr Catargiu – bulevard rezidențial”

Alături de echipamentele urbane (și de mașini, desigur), un alt element care are o capacitate extrem de ridicată de a polua vizual orice tip de mediu sunt dotările destinate publicității.

Într-o zonă protejată această caracteristică a elementelor publicitare este cu atât mai nocivă, cu cât ele nu doar focalizează atenția asupra lor însele (în acord cu scopul în care au fost create), ci și acoperă, ascund sau maschează manifestările vizibile ale resursei culturale, indiferent dacă acestea sunt generate de componente tangibile sau de unele imateriale ale țesutului urban.

Unul din numeroasele exemple – negative – este tratamentul acordat bdului.

Lascăr Catargiu, axă rezidențială de reprezentare, valoroasă nu numai prin fondul construit, ci și datorită felului în care sunt amplasate clădirile pe parcele și al modului în care, împreună, se raportează la spațiul public, inclusiv prin vegetația din grădinile de la stradă.

ABSENȚA VIZIUNII DE ANSAMBLU

Pe Grigore Mora

str. Dr. Grigore Mora nrele. 21, 23, 25

sector 1

București

Zona protejată nr. 53 „Mornand – parcelare reglementată”

DEGRADARE

Mai mult decât orice altă porțiune de oraș, o zonă protejată se caracterizează prin acel gen de coerență care rezultă din echilibrul dintre elementele care conferă unitate și cele care conferă varietate. Exemple extrem de sugestive în acest sens sunt parcelările – foste terenuri de dimensiuni mari care au fost împărțite în loturi destinate unor locuințe și pentru care s-a stabilit setul unic de reguli referitoare la regimul de construcție. Din acest motiv, parcelările istorice bucureștene sunt unitare prin felul în care sunt așezate clădirile pe parcele, precum și prin gabaritele acestora. În același timp, varietatea este asigurată de arhitectura diferită de la edificiu la edificiu.

Pe strada Dr. Grigore Mora, stradă cuprinsă în parcelarea Mornand, în mod evident, grație reglementărilor inițiale, majoritatea locuințelor sunt izolate pe lot, fiecare fiind practic înconjurată de spațiu verde. Excepțiile de la această regulă sunt grupate în apropierea intersecției cu Calea Dorobanți, dar și aici nu sunt lipite una de alta mai mult de două clădiri, astfel încât strada, înecată în verdeață, să își mențină caracterul specific rezidențial.

Din păcate, pe frontul nordic, la numerele 21, 23 și 25, toate aceste calități ale zonei au fost anulate. A fost suficient ca noile construcții de la 23 și 25 să fie mai late decât prevedeau regulile istorice, astfel încât între ele să nu mai rămână spațiu suficient pentru vegetație. În plus, nefiind o locuință, ci o clădire de birouri, edificiul de la numărul 23 este deci unul care, în loc să necesite și protecția acordată de arborii de pe trotuar, dorește să fie cât mai vizibil, astfel încât a produs și distrugerea plantației de pe domeniul public.

ABSENȚA VIZIUNII DE ANSAMBLU

Pe Sică Alexandrescu

str. Sică Alexandrescu nr. 34 și 36

sector 2

București

Zona protejată nr. 46 „Vatra Luminoasă – parcelare reglementată”

DEGRADARE

În alte tipuri de parcelări istorice au fost proiectate inițial nu doar străzile, loturile și regulile generale de poziționare a clădirilor, ci și acestea din urmă.

Este cazul părții de București cunoscută sub denumirea de Vatra Luminoasă unde arhitecții perioadei interbelice au conceput mai multe tipuri de edificii astfel încât, prin amplasare inteligentă, să obțină la scara întregului ansamblu varietate arhitectonică. Local, fie pe străzi mai scurte, fie pe anumite segmente ale traseelor mai lungi, se repetă același gen de clădire, astfel încât să existe și unitatea necesară.

În ultimii ani însă, numeroase locuințe din Vatra Luminoasă au fost modificate, în toate felurile posibile, fiind extinse, supraetajate sau fiindu-le pur și simplu schimbate diferite componente sau detalii. În mod vizibil, toate aceste transformări au fost efectuate fără a fi luate în considerare principiile istorice de compunere a parcelării și, în consecință, în absența viziunii de ansamblu asupra acestor intervenții, Vatra Luminoasă este pe cale să piardă calitățile esențiale din punct de vedere cultural.

Unul din numeroasele exemple elocvente în acest sens se află pe strada Sică Alexandrescu, una din cele menite să asigure local unitatea întregii parcelări, prin clădiri de același tip. Aici, la numărul poștal 36, locuința a fost un pic lățită, prin adăugarea unei aripi noi, un pic înălțată, de asemeni prin extindere și în locul simplei copertine ce proteja intrarea, acum se află un balcon masiv, susținut de 2 stâlpi. De altfel, și la locuința alăturată, de la numărul 34, accesul a fost modificat grav, prin realizarea unui fel de foișor peste care se află un balcon, la rândul său, absent din proiectul inițial. Aspectul unitar străzii, esențial pentru întreaga zonă, a fost înlocuit astfel cu o imagine complet haotică.

ABSENȚA VIZIUNII DE ANSAMBLU

Piața Revoluției

str. Academiei nr. 30

sector 2

București

Zona protejată nr. 16 „Calea Victoriei – stradă simbol a orașului”

A gândi orașul pe bucățele, parcelă de parcelă, fără a ține cont de ceea ce este relevant în jur este, în orice situație, o greșeală fundamentală, iar atunci când în acest fel sunt afectate și valori culturale, eroarea este cu atât mai mare și ne costă, pe toți, cu atât mai mult.

Din acest punct de vedere, exemplele anterioare (Grigore Mora și Sică Alexandrescu) ilustrează situațiile în care modificări aparent minore ale regulilor referitoare la gabaritul clădirilor sunt apte să anuleze caracteristici fundamentale ale unei întregi străzi care, la rândul ei, determină calitățile unei porțiuni urbane mai extinse. Evident, în cazul în care regulile sunt încălcate în mod copios, efectul se face simțit pe o arie cu atât mai largă.

Astfel, construcția nouă din imediata vecinătate a intersecției dintre străzile Academiei și Ion Câmpineanu, construcție care sufocă prin prezența ei monumentul istoric format din fostul hotel Negoiu, este de natură să mutileze și imaginea pe care o oferă Piața Revoluției, privită din Calea Victoriei, strada simbol a orașului

ȘI TOTUȘI SE POATE ȘI ALTFEL

A strica, orice, inclusiv o clădire, un ansamblu, o stradă o parte de oraș cu valoare culturală este extrem de simplu, indiferent dacă din ignoranță, neputință sau rea-voință. Din nefericire, Bucureștiul suferă deja masiv și profund din toate aceste motive, în toate felurile cu putință.

Privind chiar și numai cele câteva cazuri din acest volum, s-ar putea considera că a păstra și a pune în valoare resursa culturală este dificil. Dar nu este deloc așa. Dovezile există și chiar dacă nu sunt exemple perfecte ele indică drumul optim pentru atingerea echilibrului dintre conservare și dezvoltare.

Orașul București încă mai are șanse să adopte această cale.

CONSERVAREA ȘI EXTINDEREA UNUI MONUMENT ISTORIC

Biblioteca Centrală Universitară sfârșitul secolului al 19-lea - 1914

str. Dem I. Dobrescu nr. 3 sector 1 București

B-II-m-B-18599

Biblioteca Centrală Universitară, fosta Fundațiune Universitară Carol I, monument istoric, a fost restaurată și, cu excepția unor probleme minore de evacuare a apelor pluviale, prezența acestei clădiri unice din toate punctele de vedere este pe măsura axei de reprezentare majore a orașului care este Calea Victoriei.

Mai mult, edificiul inițial a primit o aripă nouă, situată pe str. C. A. Rosetti, extrem de reușită. Fără să fie o copie servilă, extinderea preia cu grijă din liniile de forță ale arhitecturii istorice, inclusiv în ceea ce privește silueta, volumetria și profilul fațadelor.

RESTAURAREA UNEI IMOBIL SEMNIFICATIV PENTRU O ZONĂ PROTEJATĂ

Fosta reședință sfârșitul secolului al 19-lea

str. Arthur Verona nr. 2

sector 1

București

Zona protejată nr. 28 „Zona Amzei – țesut tradițional difuz”

În zona protejată 28 – „Amzei” – caracterizată prin țesut tradițional difuz, strada Nicolae Golescu, situată în spatele Ateneului Român, este una din cele pe care s-au menținut toate clădirile istorice.

Între acestea se află și cea care, deși poziționată la confluența dintre străzile Golescu și Episcopiei, poartă numărul poștal 2 pe strada Arthur Verona – o modalitate de a menține memoria traseelor urbane anterioare modernizării interbelice prin bulevardul Magheru. Imobilului în cauză i se poate reproșa doar că nu și-a ascuns echipamentele de condiționare a aerului, de exemplu în pod. Dincolo însă de această problemă (de altfel ușor de remediat în viitor), clădirea, deși nu este monument istoric, a fost restaurată cu destulă grijă, inclusiv în ceea ce privește arhitectura de interior.

REABILITAREA SPAȚIULUI NECONSTRUIT

Pe Lascăr Catargiu

Lascăr Catargiu, frontul de N-E

sector 1

București

Zona protejată nr. 12 „Lascăr Catargiu – bulevard rezidențial”

Spațiul neconstruit, componentă funcțională esențială a oricărui oraș și element estetic fundamental pentru orice parte ce încorporează valori culturale poate fi ocupat și de altceva decât mașini, echipamente edilitare și dispozitive destinate publicității.

Astfel, pastila verde ce separă sensurile de circulație carosabilă pe bulevardul Lascăr Catargiu a fost realmente îmbogățită de curând printr-un aliniament de arbori. Meniți să mărească suprafața oxigenantă a orașului, noii copaci constituie și un accesoriu firesc pentru calitățile urbanistice și arhitecturale ale acestui traseu rezidențial cu caracter de reprezentare ridicat.

Despre trecutul si viitorul acestei carti

Hanna Derer

Autorii textelor

prof.dr.ing. **Dan Lungu**, director general, Institutul Național al Monumentelor Istorice:
cap. „Câteva date despre monumentele istorice din București” (paginile 12 și 13);
cap. „Clădiri și incendii în București” (paginile 26 și 27);
cap. „Centrul seismic vrâncean și efectele sale” (paginile 28-31);

dr. **Dana Mihai**, director științific Institutul Național al Monumentelor Istorice:
cap. „Valori culturale dispărute” (indicarea studiilor de caz, cu excepția Palatului Știrbei);
subcap. „Situri arheologice” (pagina 23)

Hanna Derer: toate celelalte texte (cu excepția celor semnate la final)

Autorii imaginilor

Aurora Tărșoagă:

pagina 15 - vinăria anterior demolării, ansamblu și detaliu

Georgel Dumitriu, Institutul Național al Monumentelor Istorice:

paginile 27, 33 (fig. 7), 41 (imag. din anul 2007), 63 (imag. din timpul demolării), 65, 93

Dan Marin:

paginile 15 (Palatul Știrbei și vinăria în timpul demolării), 25, 35, 37, 39, 41 (cu excepția imag. din anul 2007), 43, 45, 47, 49, 51, 53, 55, 57, 59, 61, 67 (imag. din timpul demolării), 75, 77, 79, 81 (construcția recentă), 87, 89, 91, 95, 97

Universitatea Tehnică de Construcții București, proiect INCO-CT-2004-509119,

„Earthquake Protection of Historical Buildings by Reversible Mixed Technologies”:

cap. „Câteva date despre monumentele istorice din București” (fig. 1);

cap. „Centrul seismic vrâncean și efectele sale” (fig. 2-5)

Hanna Derer:

paginile 14-15, 17, 19, 21, 57, 63, 67, 69, 71, 73, 81, 83, 85, 99, 101, 103, 105, 107, 109

**STR. BANULUI NR. 2 ȘI STR. G-RAL. CTIN. BUDIȘTEANU NR. 8 /
BDUL. NICOALE BĂLCESCU NR. 2-4 / STR. ION BREZOIANU NR.
31 / BDUL. LASCĂR CATARGIU NR. 6 / STR. ION CÂMPINEANU
NR. 2 / STR. GEORGES CLEMENCEAU NR. 8-10 / FOSTUL HOTEL
„NEGOIU”, STR. ION CÂMPINEANU NR. 16 / STR. COLȚEI NR. 40
/ SIT ARHEOLOGIC ÎN STR. GABROVENI F. NR. / STR. FRANCEZĂ
NR. 34 / STR. FRANCEZĂ NR. 36 / ATENEUL ROMÂN, STR.
BENJAMIN FRANKLIN NR. 1-3 / STR. D. I. MENDELEEV NR. 42-
44 / CALEA MOȘILOR NR. 74 / CALEA MOȘILOR NR. 82 / STR.
LIPSCANI NR. 30 / STR. LIPSCANI NR. 32 / STR. LIPSCANI NR.
34 / STR. DIONISIE LUPU NR. 64-66 / STR. ANTON PANN NR. 9 /
PIAȚA ROMANĂ NR. 7 / STR. SFÂNTUL DUMITRU NR. 4 / MOARA
LUI ASSAN, STR. SILOZULUI NR. 25 / BISERICA ADORMIREA
MAICII DOMNULUI – KREȚULESCU, CALEA VICTORIEI NR. 47
/ BIBLIOTECA ACADEMIEI ROMÂNE, CALEA VICTORIEI NR.
121 / STR. VISARION NR. 8 / ZONA PROTEJATĂ NR. 1 „CALEA
MOȘILOR – STRADĂ COMERCIALĂ TRADIȚIONALĂ” / ZONA
PROTEJATĂ NR. 5 „CAROL – BULEVARD HAUSMANNIAN” / ZONA
PROTEJATĂ NR. 6 „ELISABETA - KOGĂLNICEANU – BULEVARD
HAUSMANNIAN” / ZONA PROTEJATĂ NR. 7 „FERDINAND
– BULEVARD HAUSMANNIAN” / ZONA PROTEJATĂ NR. 12
„LASCĂR CATARGIU – BULEVARD REZIDENȚIAL” / ZONA
PROTEJATĂ NR. 16 „CALEA VICTORIEI – STRADĂ SIMBOL A
ORAȘULUI” / ZONA PROTEJATĂ NR. 17 „C. A. ROSETTI – MARIA
ROSETTI – POPA PETRE – STRADĂ DE ȚESUT TRADIȚIONAL
MAJORĂ” / ZONA PROTEJATĂ NR. 21 „JEÂN-LOUIS CALDERON
– POLONĂ – STRADĂ DE ȚESUT TRADIȚIONAL MAJORĂ”
/ ZONA PROTEJATĂ NR. 22 „MÂNTULEAȘA – STRADĂ DE
ȚESUT TRADIȚIONAL MAJORĂ” / ZONA PROTEJATĂ NR. 26A
„ZONA LIPSCANI – NUCLEUL COMERCIAL TRADIȚIONAL” /
ZONA PROTEJATĂ NR. 27 „ZONA STAVROPOLEOS – NUCLEU
MONUMENTAL” / ZONA PROTEJATĂ NR. 28 „ZONA AMZEI
– ȚESUT TRADIȚIONAL DIFUZ” / ZONA PROTEJATĂ NR. 29
„ZONA NICOLAE IORGA – ȚESUT TRADIȚIONAL DIFUZ” /
ZONA PROTEJATĂ NR. 37 „ZONA SFÂNTUL ȘTEFAN – ȚESUT
TRADIȚIONAL DIFUZ” / ZONA PROTEJATĂ NR. 39 „ZONA
ARMENEASCĂ – ȚESUT TRADIȚIONAL DIFUZ” / ZONA
PROTEJATĂ NR. 46 „PARCELAREA VATRA LUMINOASĂ”
/ ZONA PROTEJATĂ NR. 53 „PARCELAREA MORNAND” /
ZONA PROTEJATĂ NR. 97 „ZONA OCCIDENTULUI – ȚESUT
TRADIȚIONAL DIFUZ” ... SI MULTE ALTELE**